न्यासः

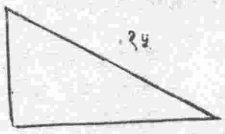

कोटिः ९ । कर्णः १५ ।

पञ्चकेन वा ।

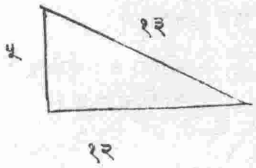

कोटिः ५ । कर्णः १३ । इत्यादि ॥

अथ द्वितीयप्रकारेण ।

न्यासः

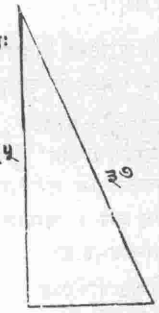

इष्टो भुजः १२ । अस्य कृतिः १४४ । इष्टेन २ । भक्तालब्धं ७२ । इष्टेन २ । ऊन ७० । युता ७४ । वर्द्धितौ जातौ कोटिकर्णौ ३५ । ३७ ।

चतुष्टयेन वा ।

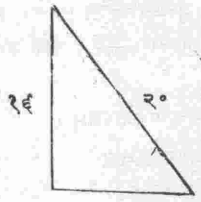

कोटिः १६ । कर्णः २० ।

षट्केन वा ।

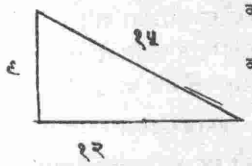

कोटिः ९ । कर्णः १५ ।

अथेष्टकर्णात् कोटिभुजानयने करणसूत्रं वृत्तम् ।

इष्टेन निघ्नात् द्विगुणाच्च कर्णा-
दिष्टस्य कृत्यैकयुजा यदाप्तः ।
कोटिर्भवेत् सा एषगिष्टनिघ्नी
तत्कर्णयोरन्तरमत्र बाहुः ॥

उदाहरणम् ।

पञ्चाशीतिमिते कर्णे यां यात्रकरणीगतौ ।
स्यातां कोटिभुजौ तौ तौ वद कोविद ! सत्वरम् ॥

न्यासः

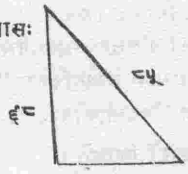

कर्णः ८५ । अयं द्विगुणः १७० । द्विकेनेष्टेन हतः ३४० । इष्ट २ । कृत्या ४ । सैकया ५ । भक्ते जाता कोटिः ६८ । इयमिष्टगुणा १३६ । कर्णो ८५ । निता जातो भुजः ५१ ।

चतुष्केणेष्टेन वा ।

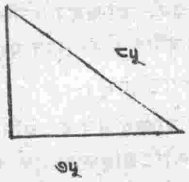

कोटिः ४० । भुजः ७५ ।

एनः प्रकारान्तरेण तत्करणसूत्रं वृत्तम् ।

इष्टवर्गेण सैकेन द्विघ्नः कर्णोऽथवा हतः ।
फलोनः अवणः कोटिः फलमिष्टगुणं भुजः ॥

पूर्वोदाहरणे ।

न्यासः

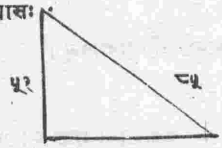

कर्णः ८५ । अत्र द्विकेन इष्टेन जातौ कोटिभुजौ ५१ । ६८ ।

चतुष्केण वा ।

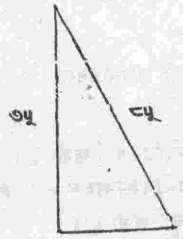

कोटिः ७५ । भुजः ४० । अत्र दोःकोट्योर्नाममेद एव केवलं न स्वरूपभेदः ॥

अथेष्टाभ्यां भुजकोटिकर्णानयने करणसूत्रं वृत्तम् ।

इष्टयोराहतिर्द्विघ्नी कोटिर्वर्गान्तरं भुजः ।
कृतियोगस्तयोरेवं कर्णश्चाकरणीगतः ॥

उदाहरणम् ।

यैर्यैस्त्र्यस्रं भवेत् ज्ञात्वं कोटिदोःश्रवणैः सखे ! ।
त्रीनप्यविदितानेतान् क्षिप्रं ब्रूहि विचक्षण ! ॥

न्यासः

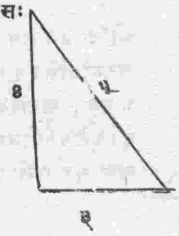

अत्रेष्टे २ । १ । आभ्यां कोटिभुजकर्णाः ४ । ३ । ५ ।

अथवेष्टे २ । ३ । आभ्यां कोटिभुजकर्णाः १२ । ५ । १३ ।

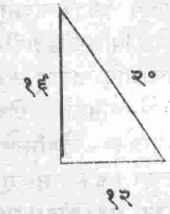

अथवा २ । ४ । आभ्यां कोटिभुजकर्णाः १६ । १२ । २० । एवमन्यत्रानेकधा ।

कर्णकोटियुतौ भुजे च ज्ञाते पृथक्-
करणसूत्रं वृत्तम् ।

वंशाग्रमूलान्तरभूमिवर्गो
वंशोर्द्धतस्तेन पृथक्युतोनौ ।
वंशौ तदर्द्धे भवतः क्रमेण
वंशस्य खण्डे श्रुतिकोटिरूपे ॥

उदाहरणम् ।

यदि समभुवि वेणुर्द्विक्षिपाणिप्रमाणो
गणक ! पवनवेगादेकदेशे समग्रः ।
भुवि न्यपमितहस्तेष्वङ्कलग्नं तदग्रं
कथय कतिषु मूलादेष भग्नः करेषु ॥

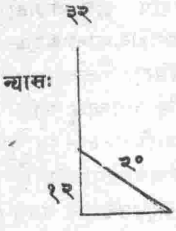

न्यासः

वंशाग्रमूलान्तरभूमिः १६ । वंशः ३२ । कोटिकर्णयुतिः ३२ । भुजः १६ । जाते उर्द्धाधःखण्डे २० । १२ ।

बाहुकर्णयोगे दृष्टे कोट्याश्च ज्ञातायां पृथक्-
करणसूत्रं वृत्तम् ।

स्तम्भस्य वर्गोऽहिबिलान्तरेण
भक्तः फलं व्यालबिलान्तरालात् ।
शोध्यं तदद्धप्रमितैः करैः स्यात्
बिलाग्रतो व्यालकलापियोगः ॥

उदाहरणम् ।

अस्ति स्तम्भतले बिलं तदुपरि क्रीडाशिखण्डी
स्थितः स्तम्भे हस्तनवोच्छ्रिते त्रिगुणिते स्तम्भप्रमाणान्तरे । दृष्ट्वाहिं बिलमाव्रजन्तमपतत् तिर्यक्
स तस्योपरि क्षिप्रं ब्रूहि तयोर्बिलात् कतिमितौ
साग्रेण गत्योर्युतिः ॥